

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ
«ХАЛЫҚ» ЖҚ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»
ЧФ «Халық»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
«Halyk» Private Foundation

PUBLISHED SINCE 1944

5 (405)

SEPTEMBER-OCTOBER 2023

ALMATY, NAS RK

В 2016 году для развития и улучшения качества жизни казахстанцев был создан частный Благотворительный фонд «Халык». За годы своей деятельности на реализацию благотворительных проектов в областях образования и науки, социальной защиты, культуры, здравоохранения и спорта, Фонд выделил более 45 миллиардов тенге.

Особое внимание Благотворительный фонд «Халык» уделяет образовательным программам, считая это направление одним из ключевых в своей деятельности. Оказывая поддержку отечественному образованию, Фонд вносит свой посильный вклад в развитие качественного образования в Казахстане. Тем самым способствуя росту числа людей, способных менять жизнь в стране к лучшему – профессионалов в различных сферах, потенциальных лидеров и «великих умов». Одной из значимых инициатив фонда «Халык» в образовательной сфере стал проект *Ozgeris powered by Halyk Fund* – первый в стране бизнес-инкубатор для учащихся 9-11 классов, который помогает развивать необходимые в современном мире предпринимательские навыки. Так, на содействие малому бизнесу школьников было выделено более 200 грантов. Для поддержки талантливых и мотивированных детей Фонд неоднократно выделял гранты на обучение в Международной школе «Мирас» и в *Astana IT University*, а также помог казахстанским школьникам принять участие в престижном конкурсе «*USTEM Robotics*» в США. Авторские работы в рамках проекта «Тәлімгер», которому Фонд оказал поддержку, легли в основу учебной программы, учебников и учебно-методических книг по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса», преподаваемого в 10-11 классах казахстанских школ и колледжей.

Помимо помощи школьникам, учащимся колледжей и студентам Фонд считает важным внести свой вклад в повышение квалификации педагогов, совершенствование их знаний и навыков, поскольку именно они являются проводниками знаний будущих поколений казахстанцев. При поддержке Фонда «Халык» в южной столице был организован ежегодный городской конкурс педагогов «*Almaty Digital Ustaz*».

Важной инициативой стал реализуемый проект по обучению основам финансовой грамотности преподавателей из восьми областей Казахстана, что должно оказать существенное влияние на воспитание финансовой

грамотности и предпринимательского мышления у нового поколения граждан страны.

Необходимую помощь Фонд «Халык» оказывает и тем, кто особенно остро в ней нуждается. В рамках социальной защиты населения активно проводится работа по поддержке детей, оставшихся без родителей, детей и взрослых из социально уязвимых слоев населения, людей с ограниченными возможностями, а также обеспечению нуждающихся социальным жильем, строительству социально важных объектов, таких как детские сады, детские площадки и физкультурно-оздоровительные комплексы.

В копилку добрых дел Фонда «Халык» можно добавить оказание помощи детскому спорту, куда относится поддержка в развитии детского футбола и карате в нашей стране. Жизненно важную помощь Благотворительный фонд «Халык» оказал нашим соотечественникам во время недавней пандемии COVID-19. Тогда, в разгар тяжелой борьбы с коронавирусной инфекцией Фонд выделил свыше 11 миллиардов тенге на приобретение необходимого медицинского оборудования и дорогостоящих медицинских препаратов, автомобилей скорой медицинской помощи и средств защиты, адресную материальную помощь социально уязвимым слоям населения и денежные выплаты медицинским работникам.

В 2023 году наряду с другими проектами, нацеленными на повышение благосостояния казахстанских граждан Фонд решил уделить особое внимание науке, поскольку она является частью общественной культуры, а уровень ее развития определяет уровень развития государства.

Поддержка Фондом выпуска журналов Национальной Академии наук Республики Казахстан, которые входят в международные фонды Scopus и WoS и в которых публикуются статьи отечественных ученых, докторантов и магистрантов, а также научных сотрудников высших учебных заведений и научно-исследовательских институтов нашей страны является не менее значимым вкладом Фонда в развитие казахстанского общества.

С уважением, Благотворительный Фонд «Халык»!

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н = 2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2023

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2023

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2023

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 5. Number 405 (2023), 234-245
<https://doi.org/10.32014/2023.2518-1467.588>

ӘОЖ 378.1;
МҒТАП 14.35.09;

© A.A. Seitalieva¹, N.T. Shyndaliev¹, Zh.B. Kopeyev^{2*}, D.I. Kabenov³,
K.R. Kusmanov³, 2023

¹L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan;

²S. Seifullin Kazakh Agrotechnical Research University, Astana, Kazakhstan;

³A. Margulan Pavlodar Pedagogical University, Pavlodar, Kazakhstan.

E-mail: zhanat_kb@mail.ru

THE STATE OF TEACHER TRAINING IN THE CONDITIONS OF DUAL TRAINING

Seitalieva Alima — PhD Doctoral student. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

E-mail: alima_03_90@mail.ru. ORCID: 0009-0005-4984-281X;

Shyndaliev Nurzhan Tazhibaevich — Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Computer Science, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

E-mail: nurzhan-11@list.ru. ORCID: 0000-0001-5284-3526;

Kopeyev Zhanat Baktzhanovich — PhD. S. Seifullin Kazakh Agrotechnical Research University, Astana, Kazakhstan

E-mail: zhanat_kb@mail.ru. ORCID: 0000-0001-6468-1501;

Kusmanov Kuat Rizakhmetovich — Master of Computer Science. A. Margulan Pavlodar Pedagogical University, Pavlodar, Kazakhstan

E-mail: kuat-75@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7445-7802;

Kabenov Dauren Imanbekovich — PhD. Margulan Pavlodar Pedagogical University, Pavlodar, Kazakhstan

E-mail: kabenov73@mail.ru. ORCID: 00 00-0001-9216-9775.

Abstract. The purpose of this article is to understand and justify the conditions for the use of elements of the dual training system in the implementation of professional educational programs to improve the efficiency and quality of training of qualified pedagogical personnel in secondary education institutions. The article discusses the advantages and disadvantages of dual education as a technology for preparing bachelor's degree programs in modern conditions of pedagogical university. Nowadays the topic of "dual training" is a very urgent problem on the pedagogical platform. Because vocational education has never been conceived without connection with the manufacturing sector. The authors describe how dual education is carried out abroad, as well as how the dual education model is being implemented in Kazakhstan. As an example to describe the introduction of elements of dual training, the system of dual training of some pedagogical universities of the Republic of Kazakhstan is presented.

The article shows that this technology makes it possible to solve the tasks assigned to the pedagogical university for the training of pedagogical personnel for the system of secondary vocational education. Dual training reduces the gap between theory and practice, promotes the professional development of teaching staff. In addition, it sets new tasks for the higher education system: the development of dual training programs, the regulation of tripartite relations "university – student – employer".

Keywords: training of teachers, dual training, professional pedagogical education, school, higher educational institution

© А.А. Сейталиева¹, Н.Т. Шындалиев¹, Ж.Б. Копеев^{2*}, Д.И. Кабенов³,
К.Р. Қусманов³, 2023

¹Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан;

²С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті,
Астана, Қазақстан;

³Әлкей Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті,
Павлодар, Қазақстан.

E-mail: zhanat_kb@mail.ru

ДУАЛДЫ ОҚЫТУ ЖАҒДАЙЫНДА ПЕДАГОГ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖАҒДАЙЫ

Сейталиева Алима — PhD докторанты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.
Астана, Қазақстан. Астана, Қазақстан

E-mail: alima_03_90@mail.ru. ORCID: 0009-0005-4984-281X;

Шындалиев Нұржан Тажибиевич — педагогика ғылымдарының кандидаты, информатика кафедрасының доцент м.а., Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті. Астана, Қазақстан

E-mail: nurzhan-11@list.ru. ORCID: 0000-0001-5284-3526;

Копеев Жанат Бактжанович — PhD. С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті. Астана, Қазақстан

E-mail: zhanat_kb@mail.ru. ORCID: 0000-0001-6468-1501;

Кабенов Даурен Иманбекович — PhD. Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті, Павлодар, Қазақстан

E-mail: kabenov73@mail.ru. ORCID: 0000-0001-9216-9775;

Қусманов Қуат Ризахметович — информатика магистрі. Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті, Павлодар, Қазақстан

E-mail: kuat-75@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7445-7802.

Аннотация. Осы мақаланың мақсаты — орта білім беру мекемелерінде педагогикалық білікті кадрларды даярлаудың тиімділігі мен сапасын арттыру үшін кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыру кезінде дуалды оқыту жүйесінің элементтерін қолдану шарттарын түсіну және негіздеу. Мақалада педагогикалық университеттің қазіргі жағдайында кәсіптік оқыту бакалаврларын даярлау технологиясы ретінде дуалды оқытудың артықшылықтары мен кемшіліктері қарастырылған. Бүгінгі таңда «дуалды оқыту» тақырыбы педагогикалық алаңда өте өзекті мәселе болып отыр. Өйткені кәсіптік білім беру ешқашан өндірістік

сектормен байланыссыз ойластырылған емес. Авторлар шетелдерде дуалды оқыту қалай жүзеге асырылғанын, сондай-ақ Қазақстанда дуалды оқыту моделі қалай енгізілетінін сипаттайды. Дуалды оқыту элементтерін енгізуді сипаттау үшін мысал ретінде Қазақстан Республикасындағы кейбір педагогикалық университетінің дуалды оқыту жүйесі ұсынылған. Мақалада бұл технология орта кәсіптік білім беру жүйесі үшін педагогикалық кадрларды даярлау бойынша педагогикалық университеттің алдына қойылған міндеттерді шешуге мүмкіндік беретіні көрсетілген. Дуалды оқыту теория мен практика арасындағы алшақтықты азайтады, педагогикалық кадрлардың кәсіби дамуына ықпал етеді. Сонымен қатар, ол жоғары білім беру жүйесінің алдына жаңа міндеттер қояды: дуалды оқыту бағдарламаларын әзірлеу, «ЖОО – студент – жұмыс беруші» үшжақты қатынастарын реттеу.

Түйін сөздер: педагог кадрларды дайындау, дуалды оқыту, кәсіптік педагогикалық білім беру, мектеп, жоғары оқыту орны

© А.А. Сейталиева¹, Н.Т. Шындалиев¹, Ж.Б. Копеев^{2*}, Д.И. Кабенов³,
К.Р. Кусманов³, 2023

¹Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева,
Астана, Казахстан;

²Казахский агротехнический исследовательский университет
им. С. Сейфуллина, Астана, Казахстан;

³Павлодарский педагогический университет имени А. Маргулана,
Павлодар, Казахстан.
E-mail: zhanat_kb@mail.ru

СОСТОЯНИЕ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ДУАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ

Сейталиева Алима — докторант PhD, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

E-mail: alima_03_90@mail.ru. ORCID: 0009-0005-4984-281X;

Шындалиев Нұржан Тажибаевич — кандидат педагогических наук, и.о. доцента кафедры информатики, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан.

E-mail: nurzhan-11@list.ru. ORCID: 0000-0001-5284-3526;

Копеев Жанат Бактжанович — PhD, Казахский агротехнический исследовательский университет имени С. Сейфуллина, Астана, Казахстан

E-mail: zhanat_kb@mail.ru. ORCID: 0000-0001-6468-1501;

Кабенов Даурен Иманбекович — PhD, Павлодарский педагогический университет имени А. Маргулана, Павлодар, Казахстан

E-mail: kabenov73@mail.ru. ORCID: 00 00-0001-9216-9775;

Кусманов Куат Ризахметович — магистр информатики, Павлодарский педагогический университет имени А. Маргулана, Павлодар, Казахстан

E-mail: kuat-75@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7445-7802.

Аннотация. Цель данной статьи — понять и обосновать условия применения элементов дуальной системы обучения при реализации профессиональных

образовательных программ для повышения эффективности и качества подготовки педагогических квалифицированных кадров в учреждениях среднего образования. В статье рассматриваются преимущества и недостатки дуального обучения как технологии подготовки бакалавров профессионального обучения в современных условиях педагогического университета. На сегодняшний день тема «дуальное обучение» является очень актуальной проблемой на педагогической площадке. Потому что профессиональное образование никогда не было задумано без связи с производственным сектором. Авторы описывают, как осуществляется дуальное обучение за рубежом, а также как внедряется модель дуального обучения в Казахстане. В качестве примера для описания внедрения элементов дуального обучения представлена система дуального обучения некоторых педагогических университетов Республики Казахстан. В статье показано, что данная технология позволяет решать задачи, поставленные перед педагогическим университетом по подготовке педагогических кадров для системы среднего профессионального образования. Дуальное обучение сокращает разрыв между теорией и практикой, способствует профессиональному развитию педагогических кадров. Кроме того, оно ставит перед системой высшего образования новые задачи: разработка программ дуального обучения, регулирование трехсторонних отношений «вуз – студент – работодатель».

Ключевые слова: подготовка педагогических кадров, дуальное обучение, профессиональное педагогическое образование, школа, высшее учебное заведение

Кіріспе

Қазіргі уақытта білікті жұмысшы кадрларды даярлау мәселесі педагогтардың, жұмыс берушілердің және министрліктер қызметкерлерінің назарында болып отыр.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы желтоқсандағы №988 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы мамандарды даярлау және кәсіптік білім беруді дамытуда дуалды оқыту жүйесінің маңызын атап көрсетеді. Осыған байланысты, Қазақстан Президенті Қ. Тоқаев бағдарламада педагог қызметкерлердің үздіксіз кәсіби дамуын қамтамасыз ету, техникалық және кәсіби білім беру жүйесінде дуалды оқытуды енгізу, біліктілік курстары, кәсіпорындарда тағылымдамадан өту, тағылымдамалар, шеберлік-кластар, тренингтер, курстық оқытуды ұйымдастыру, сондай-ақ оқу-әдістемелік әзірлемелер мен құралдарды дайындау ұсынылған.

Кадрларды кәсіби даярлаудың тиімділігін арттырудың бір жолы — дуалды оқыту. Кадрларды даярлау нысаны ретінде әлемдік деңгейде танылған дуалды кәсіптік оқыту жүйесі кәсіптік даярлықтың әртүрлі деңгейлеріндегі білім алушылардың кәсіпті игеруі үшін нақты өндіріс жағдайларын барынша тартуға негізделген. Дуалды оқыту формасы — тәжірибеге бағытталған кәсіптік білім берудің білім беру процесін ұйымдастырудың бір түрі (Лебедева

& Солопова, 2020: 191–199). Дуалды оқытудың негізгі мақсаты білім беру мекемелерінде жұмыс істеу үшін негізгі дағдыларды меңгерген білікті және құзыретті түлектерді даярлау болып табылады. Дуалды жүйе оқу процесінде теориялық және практикалық дайындықты біріктіруге мүмкіндік береді, ал оқу орнындағы теорияны зерттеу өндірістік кәсіпорында практикалық оқытумен, болашақ жұмыс орнымен толықтырылады.

Бұл жүйе еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес жоғары білікті кадрларды даярлау бойынша мемлекеттің, жұмыс берушілердің және әртүрлі қоғамдық бірлестіктердің тығыз өзара іс-қимылының тетігі болып табылатын әлеуметтік әріптестіктің өнімі ретінде пайда болды.

Оқытудың дуалды формасы педагогикалық балама ретінде ғана емес, сонымен қатар нарықтық экономика жағдайларына сәтті бейімделген білім беру құбылысы ретінде қарастырылады, ол әртүрлі елдердің, соның ішінде Қазақстанның кәсіби педагогикасының дамуына тікелей және жанама әсер етті.

Біздің зерттеу пәніміз — педагогикалық кадрларды даярлаудағы дуалды оқытудың ерекшеліктері болып табылады.

Зерттеу мақсатымыз – дуалды оқыту жағдайында педагог кадрларды даярлау.

Материалдар және әдістер

Еңбек нарығының қажеттіліктері және қоғамның білікті және кәсіби кадрларды даярлауға қойылатын талаптары еңбек нарықтары мен білім беру қызметтерінің өзара әрекеттесу тетіктерін жетілдіруді талап етеді.

Қазіргі мектептің талаптарына сәйкес келетін педагог кадрларды даярлау кәсіптік педагогикалық білім берудің өзекті мәселесі болып табылады.

Зерттеудің негізгі әдістері талдау және жалпылау болды, бұл педагогикалық кадрларды даярлау жүйесінде дуалды оқыту бір жағынан мұғалімдер мен тәлімгерлерді дуалды оқытуға даярлау процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз етуді, сондай-ақ мектептерде жұмысқа орналасқан педагогикалық университеттің жоғары курс студенттерінің кәсібиленуін бақылауды қажет етеді деген қорытынды жасауға мүмкіндік берді. Зерттеудің практикалық материалы студенттермен мектепте жұмыс істеу кезінде және оқу жылының соңында жүргізілген сауалнамалар мен сұхбаттар болды.

Нәтижелер және талқылау

Соңғы уақытта көптеген дамыған елдер жоғары оқу орындарында дуалды оқыту моделін белсенді түрде енгізуде.

Дуалды оқытуды ұйымдастыру ісінде жалпы танылған көшбасшы Германия болып саналады, мұнда кәсіптік білім беру жүйесі дамыған тәлімгерлік институтымен, тәжірибеге бағдарланған оқытумен және бизнестің кадрлар даярлауға белсенді қатысуымен ерекшеленеді. Бұл елдің тәжірибесі бүкіл Еуропалық Одақ үшін үлгі болып табылады. Германияда дуалды оқыту қатаң заңнамалық шеңберге енгізіліп, сауда-өнеркәсіп және қолөнер палаталары арқылы жүзеге асырылады. Германияда дуалды оқыту жоғары оқу орындары

мен жұмыс берушілердің кооперациясы нәтижесінде қалыптасады. Оқу бағдарламасы тапсырыс бойынша және бір мамандық шеңберінде пәндер бойынша оқу материалының көлемін бөлуге мүмкіндігі бар жұмыс берушілердің қатысуымен қалыптастырылады. Студент уақыттың шамамен 50 %-ын сабақта, 50 %-ын жұмыста өткізеді. Компания қызметкерлері оқытушылар рөлін атқарады (Чирвинская, 2020: 1). Германия дуалды білім беру жүйесінің жетістігі — ұйымдардың, құрылымдардың және мемлекеттің, бизнестің және кәсіптік білім берудің функционалдығын нақты бөлу кезінде оның тұтастығында. Неміс ғалымы Г. Штегманның пікірінше, Германиядағы дуалды оқытудың жетістігі жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейінің төмендеуін көрсетеді (Stratmann, 1982: 173–202). Германдық дуалды оқыту бағдарламаларының мерзімі 2–3 жарым жыл аралығында болады. Әрине, Германия кәсіптік білім беруді кеңінен қолданатын жалғыз еуропалық ел емес, басқа Австрия, Швейцария, Ұлыбритания, Дания және тағы басқа елдерде дуалды оқыту іске асырылып жатыр (Zech, 2007: 22; Копеев, 2023: 203–211; Hanushek, 2012: 29–34). Енді біз әртүрлі Еуропа елдеріндегі білім беру қызметтері нарығы мен еңбек нарығының өзара әрекеттесу модельдерінің сипаттамасын қарастырайық (Allen, 2009: 375–389) (1-сурет).

Сурет 1 – Білім беру мен еңбек нарығының өзара байланысы

Осылайша, озық елдердің тәжірибесін талдай отырып, білім беру процесі мен практиканың интеграциясы әртүрлі салалардағы білікті мамандарды сапалы оқытудың негізі болып табылатынын атап өтуге болады.

2014 жылы Ресейде орта кәсіптік білім беру жүйесіне дуалды оқыту енгізілді. Сол жылы пилоттық жоба ретінде Калуга, Ульяновск, Ярославль, Пермь және Красноярск облыстарында жүзеге асырылды. Ресейдің бұл облыстарында үлкен кәсіпорындар (аспап және машина жасау, авиациялық, автомобиль және қозғалтқыш өнеркәсіптері, фармацевтика және т.б.) бар.

2006–2014 жылдары Қытайда кәсіптік білім берудегі дуалды білім кең таралды. Қытай жаңа типтегі индустрияландыру деңгейінде болды, бұл

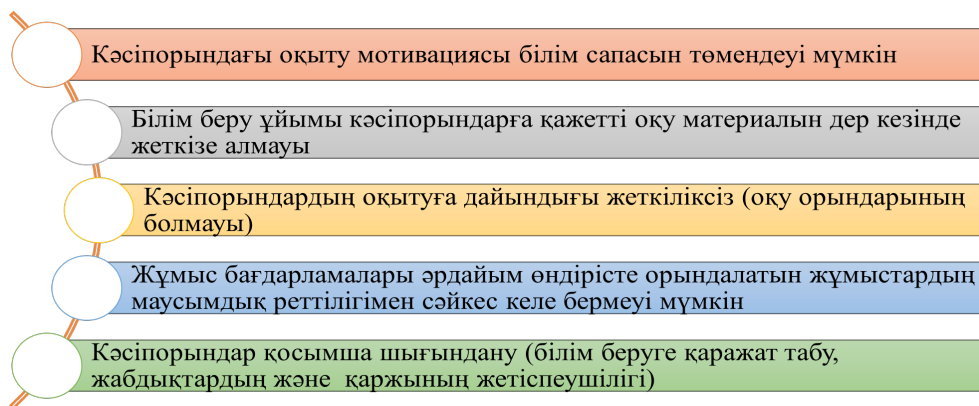
көптеген жоғары білікті жұмысшыларды қажет етті. 2005 жылғы қарашада ҚХР Мемлекеттік кеңесі «Кәсіптік білім беруді жан-жақты дамыту туралы қаулы» жариялады, онда кадрларды даярлаудың дәстүрлі моделін өзгерту мақсатында кәсіптік білім беру ұйымдарының жұмыс берушілермен өзара іс-қимылының инновациялық тетігін енгізу қажеттігі көрсетілген. Осы құжатқа сәйкес, 2 айдан 2 жыл ішінде орта кәсіптік білім беру мекемелерінде арнайы пәндер оқытушысы мен өндірістік оқыту шебері кәсіпорындарға өндірістік практикаға баруы керек (Чжиянь, 2016: 74–79).

Қазақстанда дуалды оқыту процесі 2012 жылы іске қосылды. Жоғары оқу орындарының студенттері 2 курстан бастап кәсіпорындарда міндетті өндірістік тәжірибеден өту керектігі ұсынылды. Сол жылдары дуалды оқыту Жол картасы бойынша 15 сала, 99 мамандық және 152 квалификация бойынша жүзеге асырылды (Zech, 2007: 206–207).

Әлеуетті жұмыс берушілер ретінде әрекет ететін кәсіпорындардың қызығушылығының жоғары деңгейі, студенттердің білім беру мазмұны, сондай-ақ оның сапасы жоғары білім берудегі дуалды оқыту жүйесінің маңыздылығын анықтайды. Болашақ мамандарды даярлаудың мұндай жүйесінің тиімділігі билік органдарының, жұмыс берушілердің, жалпы білім беру жүйесінің және жеке білім беру ұйымының осы бағыттағы бірлескен жұмысы жағдайында мүмкін болады. Дуалды білім туралы әдебиеттерге талдау жасай отырып, оның схемалық түрде ұсынылған артықшылықтары мен кемшіліктерін қарауға болады (1, 2 – суреттер) (Растегаева & Филимонюк, 2018: 97–99).

Сурет 1 – Дуалды білім берудің артықшылығы

Сурет 2 – Дуалды білім берудің кемшіліктері

Біз енді Қазақстан Республикасының педагогика мамандықтарын дайындайтын жоғары оқу орындарындағы дуалды оқыту жүйесіне тоқталайық.

Оқытудың дуалды түрі физика, математика, химия, биология пәндерінің оқытушылары жетіспейтін шағын жинақталған ауылдық мектептер үшін өте маңызды.

Соңғы жылдары Қазақстанда ЖОО-дарының бакалавриат деңгейінде оқытудың дуалды моделін енгізу бойынша іс-шаралар белсенді жүргізіліп жатыр. Мысалы, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университетінде дуалды оқыту элементтерін енгізу мектепке дейінгі, орта және техникалық және кәсіптік білім беру жүйесі үшін педагог кадрларды даярлау формасын жүзеге асыруға бағытталған. Мысалы, дуалды оқыту нысаны бойынша «Информатика» білім беру бағдарламасында 10 студент жоғары кәсіптік білім базасында және 6 студент техникалық және кәсіптік білім базасында оқиды. Білім алушылар дуалды оқыту туралы келісім негізінде қабылданған. Шарт жоғары оқу орны, білім беру ұйымы және осы ұйымда жұмысқа орналасқан білім алушы арасында жасалған. «Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша 200-ден астам студент дуалды түрде оқиды (Копеев, 2023: 208).

Абай атындағы ҚазҰПУ-де болашақ орыс тілі мен әдебиетінің оқытушыларының білім беру бағдарламасында дуалды бағдарлық оқытуды енгізу негізінде мамандар дайындалып жатыр (Sabirova, 2022, 56–63).

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің «Информатика» кафедрасы мен Астана қаласының №54 мектеп-лицейі арасында дуалды оқыту жүйесінің элементтерін қолданылуы іске асырылды (Сейталиева & Шындалиев, 2023: 36–47).

С. Аманжолова атындағы Шығыс Қазақстан мемлекеттік университетінде педагогикалық білім беру және менеджмент кафедрасында «Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша дуалды оқыту жүйесі енгізілді (Радченко, 2019: 17-19).

Теория мен тәжірибенің бірлігін дуалды оқыту жүзеге асырады десек, ал сол бірлікті жүзеге асыратын форманың бірі педагогикалық тәжірибе болады.

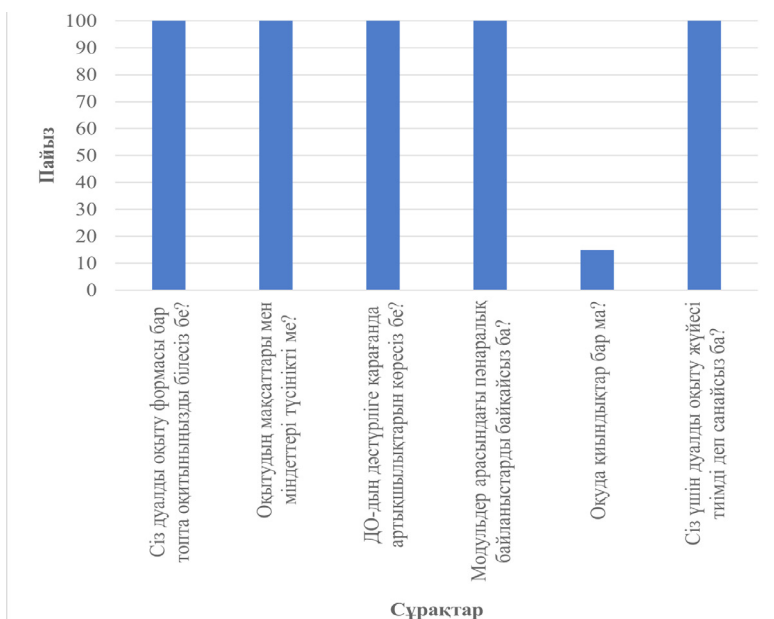
Бүгінгі таңда Қазақстан өз жоспарларын жүзеге асыру бағытында біршама алға жылжыды. Елімізде осы бағыттағы жұмыстарды жүргізетін және үйлестіретін ұйым құрылып, мамандықтар бойынша типтік оқу жоспарлары мен білім беру бағдарламалары әзірленуде, оның жаңалығы – оқу уақытының 40-50 пайыздан астамы тәжірибелік сабақтарға арналған.

ЖОО-дарының кафедраларда студенттердің практикасын ұйымдастыруда бай оң тәжірибе жинақталған, бұл бакалаврларды даярлауды ұйымдастырудың тәжірибеге бағытталған тәсіліне байланысты: бірінші курста студенттер мектепке практикаға келіп, білім беру процесінің ерекшеліктерімен танысады, бақылайды, талдайды, тәжірибелі білім берушілердің жетекшілігімен сабақтан тыс жұмыстар жүргізеді, түрлі қызмет түрлерін ұйымдастырады және т.б.

Студенттердің практикалық оқытудың негізгі базасы — мектеп. Мектеп мұғалімдері білім беру мазмұнын жетілдіруді және білім беру процесін ұйымдастыруды, сондай-ақ университет студенттерінің білім сапасын бақылауды қамтамасыз етуге тікелей қатысады, яғни ЖОО-мен бірге дуалды оқыту жүйесі бойынша нормативтік-құқықтық және оқу-әдістемелік құжаттамалар әзірленеді: шарттар құрылады, мекемелер анықталады, оқу-әдістемелік кешендер мен сабақ кестесі жасалады, жоспар-графиктер келісіледі және т.с.с.

Еліміздің педагогикалық жоғары білім беру жүйесіне дуалды білім беруді енгізу бойынша үлкен қадамдар жасалып жатыр, яғни бұл болашақ мамандардың дұрыс қалыптасуына өз септігін тигізеді және **кейбір орын алатын кемшіліктерді дер кезінде жоюға, алдын алуға жол ашады, кері байланыстың болуын қамтамасыз етеді.**

Дуалды оқыту элементтерін енгізудің әсерін анықтау үшін студенттер арасында сауалнама жүргізілді (1-сурет).

Студенттерді даярлауда дуалды оқытудың тиімділігін анықтау мақсатында сауалнама жүргізілді. Сауалнамаға 68 білім алушы қатысты және оларға «Сіз дуалды оқыту формасы бар топта оқитыныңызды білесіз бе?», «Оқытудың мақсаттары мен міндеттері түсінікті ме?», «Дуалды оқытудың дәстүрліге карағанда артықшылықтарын көресіз бе?», «Модульдер арасындағы пәнаралық байланыстарды байқайсыз ба?», «Оқуда қиындықтар бар ма?», «Сіз үшін дуалды оқыту жүйесі тиімді деп санайсыз ба?» деген сұрақтарға барлық студенттер оң жауап берді. Сауалнама барысында студенттер дуалды оқытудың артықшылығын, яғни жоғары оқу алған теориялық білімдерін (педагогика, әдістеме, психология, информатика) бірден практикада (білім беру мекемесі негізінде) қолдану мүмкіндігін атап өтті. Сауалнама нәтижелеріне сүйене отырып, мамандарды даярлаудың практикалық бағытын күшейтуге негізделген педагогикалық ЖОО-да ДО жүйесінің элементтерін қолдану бұл жүйенің кәсіптік білім беру бакалаврларын даярлаудың тиімді технологиясы болып табылатындығын қорытындылауға болады.

Мамандарды даярлаудың практикалық бағытын күшейтуге негізделген педагогикалық университетте дуалды оқыту жүйесін қолдану нәтижелерін зерттеу бұл жүйенің кез келген мамандықтағы бакалаврларды даярлаудың тиімді технологиясы болып табылатынын растауға мүмкіндік береді.

Кәсіпорынның білікті және кәсіби кадрларымен қамтамасыз ету үшін өндірістік сектор мен білім беру арасында нақты байланыс орнату қажет.

Қорытынды

Кәсіби білім берудің дуалды жүйесі әлемдік танымалдылыққа ие болды, бұл оқу орнында теориялық оқыту мен өндірістік кәсіпорында өндірістік оқытуды біріктіретін кадрларды даярлаудың ең кең таралған және танылған түрі. Кәсіптік білім беру саласындағы дуалды білім беру жүйесін дамыту білім беру мекемелерінің нақты жағдайларына негізделуі тиіс. Дуалды оқыту кафедра мен мектептің өзара әрекеттесуінен және дуалды оқыту бағдарламасын құрудан бастап, дипломдық жұмыстарын қорғауға дейін қамтылуы керек. Оның педагогикалық кадрларды кәсіби дамыту үшін үлкен мүмкіндіктері бар. Дуалды оқыту педагогикалық кадрларды кәсіби даярлау жүйесінде жетекші орынға ие болуы, сондай-ақ «ЖОО – студент – жұмыс беруші» арасындағы ұшжақты қатынастар реттелуі керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

Allen M.M.C. Germany's National Innovation System //Encyclopaedia of Technology and Innovation. – Basil Blackwell Ltd, 2009. – 375–389 б.

Hanushek E.A. (2012). Dual education: Europe's secret recipe? //CESifo forum. – München: ifo Institut-Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München, 2012. – Т. 13. – №. 3. – 29–34 б.

Sabirova D.A. (2022). The Implementation Of Dual-Oriented Training Into The Higher Educational Institutions (Pedagogical Specialties): Problems And Prospects //Вестник Серия «Филологические науки». – 2022. – Т. 3. – №. 81. – 56–63 б.

Stratmann K. (1982). Geschichte der beruflichen Bildung. Ihre Theorie und Legitimation seit Beginn der Industrialisierung //Enzyklopädie Erziehungswissenschaft, Bd. – 1982. – Т. 9. – №. 1. – 173–202 б.

Zech R. (2007). Learner-Oriented Quality Certification for Further Education Organisations // Guidelines, version. – 2007. – Т. 3. – 22 p.

Копеев Ж.Б., Тайчик Ж.Е., Джакина А.А., Абдрахманова А.М. (2023). Педагогикалық ЖОО-да дуалды оқытуды іске асыру // «3i: intellect, idea, innovation - интеллект, идея, инновация» ғылыми көпсалалы журнал, – 2023, №2. – Б. 203–211.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы: 2019 жылдың 10 желтоқсаны, №988 бекітілген // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988> 19.09.2023

Лебедева Т.Ф., Солопова А.Н. (2020). Проблемы внедрения элементов дуального образования в подготовку IT-специалистов в вузе //Профессиональное образование в России и за рубежом. – 2020. – №. 4 (40). – Б. 191–199.

Н.В. Чирвинская. К вопросу о дуальности в системе высшего образования германии и беларуси. [Электрондық ресурс]. URL: <https://elib.bspu.by/bitstream/doc/27373/1/Чирвинская.pdf>. – 24.07.2023.

Опыт дуального обучения в Германии, Казахстане, России. [Электрондық ресурс]. URL: https://akvobr.ru/opyt_dualnogo_obuchenia.html. – 24.07.2023.

Радченко Н.Н. (2019). Дуальная система обучения бакалавров в современных условиях педагогического ВУЗа //Инновации в образовании (Казахстан). – 2019. – №. 2. – Б. 17–19.

Растегаева Д.А., Филимонок Л.А. (2018). Особенности дуального образования в системе подготовки бакалавров // Мир науки, культуры, образования. – 2018. – №1 (68). – Б. 97–99.

Сейталиева А., Шындалиев Н. (2023). Жоғары оқу орны мен мектептің өзара байланысының негізінде дуалды оқыту жүйесінің элементтерін іске асыру //Проблемы инженерной графики и профессионального образования. – 2023. – Т. 68. – №. 1. – Б. 36–50.

Чжиянь Л.О. (2016). развитии дуального образования в профессиональном образовании Китая // Ученые записки Забайкальского государственного университета. Серия: Профессиональное образование, теория и методика обучения. – 2016. – Т. 11. – №6. – Б. 74–79.

REFERENCES

Allen M.M.C. (2009). Germany's National Innovation System //Encyclopaedia of Technology and Innovation. – Basil Blackwell Ltd, 2009. – Pp. 375–389.

Hanushek E.A. (2012). Dual education: Europe's secret recipe? //CESifo forum. – München: ifo Institut-Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München, 2012. – Т. 13. – №. 3. – Pp. 29–34.

Sabirova D.A. (2022). The Implementation Of Dual-Oriented Training Into The Higher Educational Institutions (Pedagogical Specialties): Problems And Prospects //Вестник Серия «Филологические науки». – 2022. – Т. 3. – №. 81. – Pp. 56–63.

Stratmann K. (1982). Geschichte der beruflichen Bildung. Ihre Theorie und Legitimation seit Beginn der Industrialisierung //Enzyklopädie Erziehungswissenschaft, Bd. – 1982. – Т. 9. – №. 1. – Pp. 173–202.

Zech R. (2007). Learner-Oriented Quality Certification for Further Education Organisations // Guidelines, version. – 2007. – Т. 3. – 22 p.

Kopeev ZH.B., Tajchik ZH.E., Dzhakina A.A., Abdrahmanova A.M. (2023). Pedagogikalyk ZHOO-da dualdy oqytudy iske asyru // «3i: intellect, idea, innovation - intellekt, ideya, innovaciya» ғылыми көпсалалы журнал, – 2023, №2. – Pp. 203–211.

Qazaqstan Respublikasy Үкіметінің Қаулысы. Qazaqstan Respublikasynda bilim berudi және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы: 2019 жылдың 10 желтоқсаны, №988 бекітілген // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988> 19.09.2023

Lebedeva T.F., Solopova A.N. (2020). Problemy vnedreniya elementov dual'nogo obrazovaniya v podgotovku IT-specialistov v vuze //Professional'noe obrazovanie v Rossii i za rubezhom. – 2020. – №. 4 (40). – Pp. 191–199.

V. Chirvinskaya (2023). K voprosu o dualnosti v sisteme vysshego obrazovaniya germanii i belarusi. [Elektronдық resurs]. URL: <https://elib.bspu.by/bitstream/doc/27373/1/CHirvinskaya.pdf>. – 24.07.2023.

Opyt dualnogo obucheniya v Germanii, Kazahstane, Rossii. [Elektronnyy resurs]. URL: https://akvobr.ru/opyt_dualnogo_obucheniya.html. – 24.07.2023.

Radchenko N.N. (2019). Dual'naya sistema obucheniya bakalavrov v sovremennykh usloviyakh pedagogicheskogo VUZa //Innovacii v obrazovanii (Kazahstan). – 2019. – №. 2. – Pp. 17–19.

Rastegaeva D.A., Filimonyuk L.A. (2018). Osobennosti dualnogo obrazovaniya v sisteme podgotovki bakalavrov // Mir nauki, kul'tury, obrazovaniya. – 2018. – №1 (68). – Pp. 97–99.

Sejtalieva A., SHyndaliev N. (2023). ZHоғары оқу орны мен мектептің өзара байланысынұң negizinde dualdy оқыту zhyjesiniң elementterin iske asyru //Problemy inzhenernoj grafiki i professional'nogo obrazovaniya. – 2023. – T. 68. – №. 1. – Pp. 36–50.

CHzhiyan' L.O. (2016). razvitiі dualnogo obrazovaniya v professional'nom obrazovanii Kitaya // Uchenye zapiski Zabajkal'skogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Professional'noe obrazovanie, teoriya i metodika obucheniya. – 2016. – T. 11. – №6. – Pp. 74–79.

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Х.К. Абдрахманова, Қ.Б. Қудайбергенова МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ STEM- БІЛІМ БЕРУ ӘДІСІМЕН ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ПӘНДЕРІН ОҚЫТУҒА ДАЙЫНДЫҒЫ.....	7
Б.Ф. Әбжекенова, А.К. Мейрбеков, Е.Т. Бекіш, А.А. Куралбаева, Э.А. Сардарова АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА СӨЗДІК ҚОРДЫ ДАМЫТУ ОҚУ-ҚҰРАЛДАРЫН ЭКСПЕРИМЕНТ НЕГІЗІНДЕ БАҒАЛАУ.....	20
М.А. Байдаулетова, К.Т. Жумагулов, Р.Ж. Мрзабаева РОЛЬ ДУХОВНО-РЫЦАРСКИХ ОРДЕНОВ В СТАНОВЛЕНИИ ВТОРОГО СРЕДНЕВЕКОВОГО РЕНЕССАНСА.....	34
Н. Балгабаева, С. Адиканова, А. Кадырова ОҚЫТУҒА АРНАЛҒАН ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСТАРДАҒЫ ОЙЫН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ.....	46
Д. Белесова, А. Ибашова, Г. Шаймерденова, С. Момбекова АҚПАРАТТЫҚ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ БЕЙНЕЛЕР МЕН ТАПСЫРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ.....	60
П.К. Елубаева, Г.О. Беркинбаева, Г.К. Құлжанбекова, А.Х. Хамидова МЕДИАСАУАТТЫҚТЫ ТІЛ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУ ЖАЙЫ: МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ.....	71
Б. Ермаханов, Б. Мухамеджанов, А. Исаев, Т.Данияров, М. Исаев ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫ БІЛІМгерлерінің САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫ ((WHOQOL-BREF) KAZ) КӨРСЕТКІШТЕРІ НЕГІЗІНДЕ ТАЛДАУ....	88
А.Ш. Ермекбаева АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ ІСКЕРЛІК ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ИДИОМАЛАРДЫҢ РӨЛІ.....	103
С.Б. Заурова, А.Е. Сагимбаева, Ж.С. Мукатаева ВИРТУАЛДЫ ЗЕРТХАНАНЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	114
С.Н. Ибадулла, Қ.Ә. Жұмағұлова, А.Д. Майматаева, С.В. Суматохин STEM-БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ АҚПАРАТТЫҚ–КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ.....	132
М.С. Исаев, Т.А. Апендиев, Т.А. Данияров ТАРИХТЫ ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ-ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН INTERNET ЖЕЛІСІН ПАЙДАЛАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	146
Г.Р. Кошанова, Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.Т. Құлжагарова, С.Р. Шармуханбет СТЕРЕОМЕТРИЯ КУРСЫН ОҚЫТУДА GEOGEBRA БАҒДАРЛАМАСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ШАРТТАРЫ МЕН МЕХАНИЗМДЕРІ.....	161
А. Кыдырбекова, А. Карымсакова, С. Идрисов ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ТЕХНОЛОГИЯЛАР: КЕШЕНДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТКЕ ШОЛУ.....	174
К.М. Мухамедиева, Г.Ш. Нургазинова, Д.Б. Абыкенова, И.Ш. Абишева, Ж.Б. Копеев STEM ЖОБАЛАР ӨЗІРЛЕУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ БЕРУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ.....	190
А.К. Мыңжасар, Ж.М. Жаксибаева БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ЦИФРЛЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОҚЫТУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	205
А.К. Сагинтаева, П. Ричардсон, К. Плезент КОЛЛЕГИАЛДЫ БАСҚАРУ: ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ АҚШ УНИВЕРСИТЕТТЕРІНДЕГІ КЕЙС-СТАДИ.....	221

А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, Ж.Б. Копеев, Д.И. Кабенов, К.Р. Қусманов ДУАЛДЫ ОҚЫТУ ЖАҒДАЙЫНДА ПЕДАГОГ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖАҒДАЙЫ.....	234
Н.К. Токжигитова, Г.С. Джарасова, Н.Н. Оспанова, А.Н. Токжигитова, С.Д. Байжуманов ІТ КҰЗЫРЛЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ДАЙЫНДАУДА ЖАСЫРЫН БАҒАЛАУДЫ ПАЙДАЛАНУ.....	246
Г.Т. Шериева, Ж.И. Исаева, Ж.Н. Сулейменова СТУДЕНТТЕРДІҢ ТІЛДІК-ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ КҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ДИДАКТИКАЛЫҚ ҚАҒИДАТТАРЫ.....	259
<i>Д.А. Шрымбай, Э.Т. Адылбекова</i> МҰҒАЛІМДЕРДЕҢ КӘСІБИ ДАЙЫНДЫҒЫН ЖАППАЙ АШЫҚ ОНЛАЙН КУРС ҚОЛДАНУ НЕГІЗІНДЕ АРТТЫРУ.....	270

ЭКОНОМИКА

Ә.А. Амангелді, А.К. Оразғалиева, Л.О. Абылкасимова, А.Б. Тлесова, Ж.Б. Кинашева ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЭКОТУРИЗМНІҢ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫ.....	286
М. Баймаганбетова, С. Баймаганбетов, А. Исаев МҰНАЙ БАҒАСЫ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ: ҚАЗАҚСТАН МЫСАЛЫНДА ТАЛДАУ.....	305
Г.И. Баймахамбетова, К.М. Камали, Э.С. Балапанова, М.Н. Нургабылов, М.Т. Баєтова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ШАҒЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ КӘСІПкерлікті МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ МЕХАНИЗМДЕРІ.....	318
Э.С. Балапанова, Р.К. Арзикулова, А.Т. Исаева, Д.О. Оналтаев, К.Н. Тастанбекова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ЖҮЙЕСІН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ МЕН ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫ ТАРТУ.....	335
Ж.Қ. Басшиева, Г.М. Мухамедиева, К.Ш. Сыздықова, Ф.И. Бокижанова, Н.Х. Маулина ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА.....	348
Г.Н. Бисембаева ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА ЖАҒДАЙЫНДА АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНДІРІСІН МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУДЫ ЖЕТІЛДІРУ (ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА).....	365
А.Ж. Бұхарбаева, А.К. Оралбаева, Р.К. Айтманбетова ҚАЗАҚСТАНДА АГРАРЛЫҚ ӨНДІРІС ПЕН АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНІМІН ӨТКІЗУДІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН ДАМУ ПРОБЛЕМАЛАРЫН БАҒАЛАУ.....	381
Л.М. Давиденко, С.К. Құнязова, М.А. Амирова, З.А. Арынова, Т.Я. Эрнazarov, А.Қ. Бакпаева ӨНЕРКӘСІПТІК КОМПАНИЯЛАРДЫҢ ЭКО БРЕНДИНГІН РЕСУРСТЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ (ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ЖӘНЕ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРІБЕ).....	398
З.О.Иманбаева, Ж.Б. Кенжин, С.М. Есенғалиева, К.У. Нурсапина, Р. А. Малаева, А.М. Оспанова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ҚАЗІРГІ МАРКЕТИНГТІ ДАМУ ЖОЛДАРЫ.....	419
Л.А. Қудабаева, К.А. Абдықұлова, Д.А. Джунусова, Э.С. Балапанова, Г.А. Саймаганбетова ҰЛТТЫҚ КОМПАНИЯЛАРДЫҢ АКТИВТЕРІН БАСҚАРУ ТИІМДІЛІГІ АУДИТІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	437
К.К. Мамүтова, Б.К. Нурмаганбетова, Ш.А. Капанова, Г.Н. Аппақова, А.А. Махфүз КОММЕРЦИЯЛЫҚ БАНКТІҢ НЕСИЕЛІК ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ.....	453
Г. Мауина, А. Жунусова, А. Жолмуханова, Б. Мустафаева, А. Құлмаганбетова ТУРИЗМ САЛАСЫНДАҒЫ ҚАЛАЛЫҚ МАРКЕТИНГ ҚҰРАЛДАРЫ (АСТАНА ЖӘНЕ АЛМАТЫ ҚАЛАЛАРЫ МЫСАЛЫНДА).....	471
К.Е. Мендигалиев ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС САЛАСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ: СИПАТТАМАЛЫҚ ТАЛДАУ.....	484

Г.С. Мукина, Г.Е. Кайрлиева, А.Б. Тлесова, Ж.С. Карабаева, М.Т. Баймолдаева ӨНІРЛЕРДІ ДАМУ МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАРЫН БАҒАЛАУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	495
А.А. Муталиева, М. Ускенов, М. Сапарбаев, А.Н. Исахметова, Б.Б. Оразова ҚАЗАҚСТАНДА ЖЕКЕ ҚОСАЛҚЫ ШАРУАШЫЛЫҚТАРЫАРА КООПЕРАЦИЯ НЕГІЗІНДЕ ТИІМДІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ СҮТ ӨНДЕУ КООПЕРАТИВТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	509
Д.А. Рахметова, А.А. Нурғалиева, С. Дырка, Г.Ы. Бекенова, Г.А. Оспанова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ТУРИСТІК КӘСІПКЕРЛІК ҚЫЗМЕТТІ ДАМУ БАҒЫТТАРЫ.....	524
М.Б. Тасқараева, Р.А. Алшанов, Ж.Т. Бекбергенова, Г.С. Еркулова, Г.М. Кадырова АЙМАҚТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫ ӨРТАРАПТАНДЫРУ.....	542
Р.Ш. Тахтаева, М.Б. Молдажанов ТУРИЗМНІҢ ДАМУЫНЫҢ ЕЛ ЭКОНОМИКАСЫНА ӘСЕРІ: МӘСЕЛЕЛЕР МЕН БОЛАШАҒЫ.....	556
С.М. Хасенова, Е.К. Қуназов, М.А. Амирова, Г.Е. Нурбаева, Д.С. Бекниязова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КӘСІПКЕРЛІКТІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ.....	570
Ұ. Юсупов, Г. Түсibaева, А. Оспанова, Г. Бермухамедова, Н. Тагайбекова МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНДЕ БИЗНЕС-ПРОЦЕСТЕРДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ОҒТАЙЛАНДЫРУДА ВРМ ҚОЛДАНУ МҮМКІНДІГІ.....	589

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Х.К. Абдрахманова, К.Б. Қудайбергенова ГОТОВНОСТЬ УЧИТЕЛЕЙ ШКОЛЫ К ПРЕПОДАВАНИЮ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНЫХ ДИСЦИПЛИН МЕТОДОМ STEM-ОБРАЗОВАНИЯ.....	7
Б.Г. Абжекенова, А.К. Мейрбеков, Е.Т. Бекиш, А.А. Куралбаева, Э.А. Сардарова ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ОЦЕНКА СРЕДСТВ РАЗВИТИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	20
М.А. Байдаулетова, Қ.Т. Жұмағұлов, Р.Ж. Мрзабаева ЕКІНШІ ОРТАҒАСЫРЛЫҚ ҚАЙТА ӨРЛЕУ ДӘУІРІНІҢ ДАМУЫНДАҒЫ РУХАНИ ЖӘНЕ РЫЦАРЬЛЫҚ ОРДЕНДЕРДІҢ РӨЛІ.....	34
Н. Балтабаева, С. Адиканова, А. Кадырова ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСАХ ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ.....	46
Д. Белесова, А. Ибашова, Г. Шаймерденова, С. Момбекова ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ВИДЕО И ЗАДАНИЙ В ИНФОРМАЦИОННО- ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ.....	60
П.К. Елубаева, Г.О. Беркинбаева, Г.К. Құлжанбекова, А.Х. Хамидова СОСТОЯНИЕ ОБУЧЕНИЯ МЕДИАГРАМОТНОСТИ В ЯЗЫКОВЫХ АУДИТОРИЯХ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	71
Б. Ермаханов, Б. Мухамеджанов, А. Исаев, Т. Данияров, М. Исаев АНАЛИЗИРОВАТЬ ФОРМИРОВАНИЕ НА ОСНОВЕ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ((WHOQOL-BREF) KAZ) ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ВУЗА.....	88
А.Ш. Ермакбаева РОЛЬ ИДИОМ В СИТУАЦИИ ДЕЛОВОГО ОБЩЕНИЯ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ.....	103
С.Б. Заурова, А.Е. Сагимбаева, Ж.С. Мукагаева ЗНАЧИМОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИРТУАЛЬНОЙ ЛАБОРАТОРИЙ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ.....	114
С.Н. Ибадулла, Қ.Ә. Жұмағұлова, А.Д. Майматаева, С.В. Суматохин ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ STEM-ОБРАЗОВАНИЯ.....	132
М.С. Исаев, Т.А. Апендиев, Т.А. Данияров ПРОБЛЕМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИНТЕРНЕТ СЕТИ В ОБУЧЕНИИ ИСТОРИИ.....	146
Г.Р. Коцанова, Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.Т. Құлжағарова, С.Р. Шармуханбет УСЛОВИЯ И МЕХАНИЗМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОГРАММЫ «GEOGEBRA» ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ КУРСА СТЕРЕОМЕТРИИ.....	161
А. Кыдырбекова, А. Карымсакова, С. Идрисов ТЕХНОЛОГИИ, ПРИМЕНЯЕМЫЕ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ: КОМПЛЕКСНЫЙ АНАЛИЗ И ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР.....	174
К.М. Мухамедиева, Г.Ш. Нургазинова, Д.Б. Абыкенова, И.Ш. Абишева, Ж.Б. Копеев РЕАЛИЗАЦИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБРАЗОВАНИИ ЧЕРЕЗ РАЗРАБОТКУ STEM ПРОЕКТОВ.....	190
А.К. Мыңжасар, Ж.М. Жаксибаева ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОБУЧЕНИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ.....	205
А.К. Сагинтаева, П. Ричардсон, К. Плезент КОЛЛЕГИАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ: КЕЙС-СТАДИ УНИВЕРСИТЕТОВ КАЗАХСТАНА И США.....	221
А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, Ж.Б. Копеев, Д.И. Кабенов, К.Р. Кусманов СОСТОЯНИЕ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ДУАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ.....	234

Токжигитова Н.К., Джарасова Г.С., Н.Н. Оспанова, А.Н. Токжигитова, С.Д. Байжуманов ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СКРЫТОЙ ОЦЕНКИ ПРИ ПОДГОТОВКЕ IT КОМПЕТЕНТНЫХ ОБУЧАЮЩИХСЯ.....	246
Г.Т. Шериева, Ж.И. Исаева, Ж.Н. Сулейменова ДИДАКТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЯЗЫКОВО-ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ.....	259
Д.А. Шрымбай, Э.Т. Адылбекова ПОВЫШЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ ПРИМЕНЕНИЯ МАССОВОГО ОТКРЫТОГО ОНЛАЙН-КУРСА.....	270

ЭКОНОМИКА

А.А. Амангелды, А.К. Оразгалиева, Л.О. Абылкасимова, А.Б. Тлесова, Ж.Б. Кинашева ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ЭКОТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	286
М. Баймаганбетова, С. Баймаганбетов, А. Исаев ЦЕНЫ НА НЕФТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ: АНАЛИЗ НА ПРИМЕРЕ КАЗАХСТАНА.....	305
Г.И. Баймахамбетова, К.М. Камали, Э.С. Балапанова, М.Н. Нургабылов, М.Т. Багетова ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ МАЛОГО ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	318
Э.С. Балапанова, Р.К. Арзикулова, А.Т. Исаева, Д.О. Оналтаев, К.Н. Тастанбекова ПРИВЛЕЧЕНИЕ ФИНАНСИРОВАНИЯ И ИНВЕСТИЦИЙ КАК ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	335
Ж.К. Басшиева, Г.М. Мухамедиева, К.Ш. Сыздыкова, Ф.И. Бокижанова, Н.Х. Маулина ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	348
Г.Н. Бисембаева СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМ ПРОИЗВОДСТВОМ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ (НА ПРИМЕРЕ КЫЗЫЛОРДИНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	365
А.Ж. Бухарбаева, А.К. Оралбаева, Р.К. Айтманбетова ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ И ПРОБЛЕМ РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО ПРОИЗВОДСТВА И СБЫТА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ В КАЗАХСТАНЕ.....	381
Л.М. Давиденко, С.К. Кунязова, М.А. Амирова, З.А. Арынова, Т.Я. Эрнazarов, А.К. Бакпаева РЕСУРСНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЭКОБРЕНДИНГА ПРОМЫШЛЕННЫХ КОМПАНИЙ (КАЗАХСТАНСКИЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ).....	398
З.О. Иманбаева, Ж.Б. Кенжин, С.М. Есенгалиева, К.У. Нурсапина, Р.А. Малаева, А.М. Оспанова ПУТИ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО МАРКЕТИНГА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	419
Л.А. Кудабаетова, К.А. Абдыкулова, Д.А. Джунусова, Э.С. Балапанова, Г.А. Саймаганбетова ОСОБЕННОСТИ АУДИТА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ АКТИВАМИ НАЦИОНАЛЬНЫХ КОМПАНИЙ.....	437
К.К. Мамутова, Б.К. Нурмаганбетова, Ш.А. Капанова, Г.Н. Аппакова, А.А. Махфудз ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТНЫМИ РИСКАМИ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ.....	453
Г. Мауина, А. Жунусова, А. Жолмуханова, Б. Мустафаева, А. Кулмаганбетова ИНСТРУМЕНТЫ ГОРОДСКОГО МАРКЕТИНГА В СФЕРЕ ТУРИЗМА (НА ПРИМЕРЕ ГОРОДОВ АСТАНЫ И АЛМАТЫ).....	471
К.Е. Мендигалиев СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ОПИСАТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ.....	484

Г.С. Мукина, Г.Е. Кайрлиева, А.Б. Тлесова, Ж.С. Карабаева, М.Т. Баймолдаева МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРОГРАММ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ.....	495
А.А. Муталиева, М. Ускенов, М. Сапарбаев, А.Н. Исахметова. Б.Б. Оразова ФОРМИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ ИННОВАЦИОННЫХ МОЛОКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ КООПЕРАТИВОВ НА ОСНОВЕ КООПЕРАЦИИ ЛИЧНЫХ ПОДСОБНЫХ ХОЗЯЙСТВ В КАЗАХСТАНЕ.....	509
Д.А. Рахметова, А.А. Нургалиева, С. Дырка, Г.Ы. Бекенова, Г.А. Оспанова НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТУРИСТСКОЙ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	524
М.Б. Таскараева, Р.А. Алшанов, Ж.Т. Бекбергенова, Г.С. Еркулова, Г.М. Кадырова ДИВЕРСИФИКАЦИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	542
Р.Ш. Тахтаева, М.Б. Молдажанов ВЛИЯНИЕ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА НА ЭКОНОМИКУ СТРАНЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	556
С.М. Хасенова, Е.К. Кунязов, М.А. Амирова, Г.Е. Нурбаева, Д.С. Бекниязова СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	570
У. Юсупов, Г. Тусибаева, А. Оспанова, Г. Бермухамедова, Н. Тагайбекова ВОЗМОЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВРМ В АНАЛИЗЕ И ОПТИМИЗАЦИИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ.....	589

CONTENTS

PEDAGOGYR

Kh.K. Abdrakhmanova, K.B. Kudaibergenova READINESS OF SCHOOL TEACHERS TO TEACH NATURAL SCIENCE DISCIPLINES BY THE METHOD OF STEM EDUCATION.....	7
B.G. Abzhekenova, A.K. Meirbekov, E.T. Bekish, A.A. Kuralbayeva, E.A. Sardarova EXPERIMENTAL EVALUATION OF VOCABULARY DEVELOPMENT TOOLS IN THE ENGLISH CLASS.....	20
M.A. Baidautetova, K.T. Zhumagulov, R.Zh. Mrzabayeva THE ROLE OF MILITARY ORDERS IN THE DEVELOPMENT OF THE SECOND MEDIEVAL RENAISSANCE.....	34
Н. Балгабаева, С. Адиканова, А. Кадырова GAME TECHNOLOGIES ON INTERNET RESOURCES FOR TRAINING.....	46
D. Belessova, A. Ibashova, G. Shaimerdenova, S. Mombekova USING INTERACTIVE VIDEOS AND TASKS IN AN INFORMATION EDUCATION ENVIRONMENT.....	60
P.K. Yelubayeva, G.O. Berkinbayeva, G.K. Kulzhanbekova, A.Kh. Khamidova STATE OF MEDIA LITERACY EDUCATION IN LANGUAGE CLASSROOMS: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES.....	71
B. Yermakhanov, B. Mukhamedzhanov, A. Issayev, T. Daniyarov, M. Isayev ANALYSIS OF HEALTHY LIFESTYLE FORMATION OF HIGHER EDUCATION EDUCATORS (WHOQOL-BREF) KAZ) INDICATORS.....	88
A.Sh. Yermekbayeva THE ROLE OF IDIOMS IN THE SITUATION OF BUSINESS COMMUNICATION IN ENGLISH.....	103
S.B. Zaurova, A.E. Sagimbayeva, Zh.S. Mukataeva THE IMPORTANCE OF USING VIRTUAL LABORATORIES IN EDUCATION.....	114
S.N. Ibadulla, K.A. ZHumagulova, A.D. Maimatayeva, S.V. Sumatokhin THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF STEM EDUCATION.....	132
M.S. Issayev, T.A. Apendiyev, T.A. Daniyarov PROBLEMS OF USE OF INFORMATION-DIGITAL TECHNOLOGIES AND THE INTERNET NETWORK IN HISTORY TEACHING.....	146
G. Kochshanova, E. Abdykerimova, A. Turkmenbayev, B. Kulzhagarova, S. Sharmukhanbet CONDITIONS AND MECHANISMS OF USING THE GEOGEBRA PROGRAM WHEN TEACHING A STEREOOMETRY COURSE.....	161
A. Kydyrbekova, A. Karymsakova, S. Idrissov TECHNOLOGIES USED IN INCLUSIVE EDUCATION: COMPREHENSIVE ANALYSIS AND LITERATURE REVIEW.....	174
K.M. Mukhamediyeva, G. Sh. Nurgazinova, D.B. Abykenova, I.Sh. Abisheva, Zh.B. Kopeyev IMPLEMENTATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION THROUGH THE DEVELOPMENT OF STEM PROJECTS.....	190
A.K. Myngzhassar, Zh.M. Zhaxibayeva PEDAGOGICAL ASPECTS OF TEACHING USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION SYSTEM.....	205
A. Sagintayeva, P. Richardson, K. Pleasant COLLEGIAL GOVERNANCE: CASE STUDIES OF UNIVERSITIES IN KAZAKHSTAN AND THE USA.....	221
A.A. Seitalieva, N.T. Shyndaliev, Zh.B. Kopeyev, D.I. Kabenov, K.R. Kusmanov THE STATE OF TEACHER TRAINING IN THE CONDITIONS OF DUAL TRAINING.....	234

N. Tokzhigitova, G. Jarassova, N. Ospanova, A. Tokzhigitova, S. Baizhumanov THE USE OF STEALTH ASSESSMENTS IN THE PREPARATION OF IT COMPETENT STUDENTS.....	246
G.T. Sheriyeva, Zh.I. Issayeva, Zh.N.Suleimenova DIDACTIC PRINCIPLES OF FORMATION OF LINGUISTIC COMPETENCE OF STUDENTS.....	259
D. Shrymbay, E. Adylbekova IMPROVING THE PROFESSIONAL TRAINING OF TEACHERS BASED ON THE USE OF A MASSIVE OPEN ONLINE COURSE.....	270

EKONOMICS

A.A. Amangeldi, A. Orazgaliyeva, L.O. Abylkassimova, A.B. Tlessova, Z.B. Kinasheva ATTRACTIVENESS OF ECOTOURISM IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	286
M. Baimaganbetova, S. Baimaganbetov, A. Issayev OIL PRICES AND ECONOMIC GROWTH: CASE OF KAZAKHSTAN.....	305
G.I. Baymakhambetova, K.M. Kamali, E.S. Balapanova, M.N. Nurgabylov, M. Bayetova ECONOMIC MECHANISMS OF STATE SUPPORT OF SMALL INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	318
E.S. Balapanova, R.K. Arzikulova, A.T. Issaeva, D.O. Onaltayev, K.N. Tastanbekova ATTRACTION OF FINANCING AND INVESTMENTS AS A FACTOR OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENERGY SYSTEM OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	335
Zh. Bashieva, G. Mukhamediyeva, K. Syzdykova, F. Bokishanova, N. Maulina DIGITAL ECONOMY IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	348
G.N. Bisembayeva IMPROVEMENT OF STATE MANAGEMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN THE DIGITAL ECONOMY (ON THE EXAMPLE OF THE KYZYLORDA REGION).....	365
A.Z. Bukharbayeva, A.K. Oralbayeva, R.K. Aitmanbetova ASSESSMENT OF THE CURRENT STATE AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION AND MARKETING OF AGRICULTURAL PRODUCTS IN KAZAKHSTAN.....	381
L.M. Davidenko, S.K. Kunyazova, M.A. Amirova, Z.A. Arynova, T.Ya. Ernazarov, A.K. Bakpayeva RESOURCE SUPPORT OF ECO-BRANDING OF INDUSTRIAL COMPANIES (KAZAKHSTAN AND FOREIGN EXPERIENCE).....	398
Z.O. Imanbayeva, Zh.B. Kenzhin, S. Yessengaliyeva, K. Nursapina, R. Malayeva, A. Ospanova WAYS TO DEVELOP MODERN MARKETING IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	419
L. Kudabayeva, K. Abdykulova, D. Junussova, E. Balapanova, N. Maulina FEATURES OF THE AUDIT OF THE EFFECTIVENESS OF ASSET MANAGEMENT OF NATIONAL COMPANIES.....	437
K. Mamutova, B. Nurmaganbetova, Sh. Kapanova, G. Appakova, A.A. Mahfudz COMMERCIAL BANK CREDIT RISK MANAGEMENT ISSUES AND WAYS TO SOLVE THEM.....	453
G. Mauina, A. Zhunusova, A. Zholmukhanova, B. Mustafayeva, A. Kulmaganbetova INSTRUMENTS OF URBAN MARKETING IN THE SPHERE OF TOURISM (ON THE EXAMPLE OF ASTANA AND ALMATY CITIES).....	471
K.Y. Mendigaliyev THE CURRENT STATE OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: DESCRIPTIVE ANALYSIS.....	484
G. Mukina, G. Kairliyeva, A. Tlessova, Zh. Karabayeva, M. Baimoldaeva METHODOLOGY FOR EVALUATION OF STATE REGIONAL DEVELOPMENT PROGRAMS.....	495

A. Mutaliyeva, M. Uskenov, M. Saparbayev, A. Issakhmetova, B. Orazova FORMATION OF EFFECTIVE INNOVATIVE DAIRY PROCESSING COOPERATIVES BASED ON THE COOPERATION OF PRIVATE SUBSIDIARY FARMS IN KAZAKHSTAN.....	509
D. Rakhmetova, A.A. Nurgaliyeva, Dyrka Stefan, G. Bekenova, G.A. Ospanova DIRECTION OF TOURIST ENTREPRENEURIAL DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	524
M. Taskarayeva, R. Alshanov, Zh. Bekbergenova, G. Yerkulova, G. Kadyrova DIVERSIFICATION OF THE REGIONAL ECONOMY.....	542
R. Takhtayeva, M. Moldazhanov INFLUENCE OF TOURISM DEVELOPMENT ON THE COUNTRY'S ECONOMY: PROBLEMS AND PROSPECTS.....	556
S.M. Khassenova, E.K. Kunyazov, M.A. Amirova, G.E. Nurbayeva, D. Bekniyazova IMPROVING THE SYSTEM OF STATE SUPPORT FOR ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	570
U. Yussupov, G. Tussibayeva, A. Ospanova, G. Bermukhamedova, N. Tagaibekova THE ABILITY TO USE BPM IN THE ANALYSIS AND OPTIMIZATION OF BUSINESS PROCESSES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM.....	589

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Подписано в печать 30.10.2023.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

38,5 п.л. Тираж 300. Заказ 5.

РОО «Национальная академия наук РК»
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19